

"Reis läbi Eesti" ja Eestis omal ajal laialt levinud kaardimäng mahjong.

KUIDAS TÄRINGUD JA KAARDID SELTSIELLU TUNGISID

Kätte on jõudnud aeg, kui suurema osa oma ajast veedame toas. Ja mis võiks olla parem ajaveetmise vorm kui mitmesugused laua- ja kaardimängud? Juba Egiptuse vaaraod mängisid trips-traps-trulli.

TEKST SIRJE PALLO, EESTI AJALOOMUUSEUMI PEAVARAHOIDJA – FOTOD TARTU LINNAMUUSEUM, TARTU MÄNGUASJAMUUSEUM, EESTI AJALOOMUUSEUM

Varasemad teadaolevad lauamängud Eestis pärinevad 10.–11. sajandist, seda tõestavad leitud täringud. Pärast Eesti ristiusustamist levis siin male ja kaardimäng. Algul olid lauamängud mõeldud täiskasvanute lõbusdamiseks, alles 18. sajandil hakati valmistama lastele mõeldud mängu.

Eestikeelsed lauamängud jõudsid kohalike raamatu- ja mänguasjapoodide lettidele alles 1920. aastatel. Male ja domino kõrval muutusid eriti populaarseks kaardimäng "Must Peeper" ja täringumäng "Reis ümber maailma". 1930. aastate alguses tundus, et lauamängud "fortuna, domino, male ja tribla, või tont teda teab, kuidas ta nimi oli", olid lausa vallutanud Tartu vaimueliidi.

"On kuidagi seaduseks saanud, et pead mõistma veeretada kuulikesi: tuleb kohvikusse professor või kirjanik või mõni muu tuntud vaimutegelane, käärivad käised üles, otsib mõne teise omasuguse ning siis läheb lahti.

Ja elatakse mängule kogu ihu ja hingega kaasa nagu mõne röövlifilmi juures. Praegu peetakse Tartus (meie kultuuri- ja vaimuelu tsentrumis) seda häbiasjaks, kui ei mõisteta mängida "ümber maailma" ja teisi mängu 10 aasta vanustele. Terves linnas olevat ainult üks intelligentne inimene, kes seda ei mõista – professor Eisen, ent temale andestatakse seda tema kõrge vanuse tõttu ja sellepärast, et ta ikka muidu kah eesti rahvale palju on andnud. Kõige vihasemad, eriti fortuna peale olevat ajaloo dotsent Heikki Sepp ja toimetaja Richard Janno."

Lauamängude kõrval mängiti tollal palju ka mitmesuguseid kaardimänge. 1920.–1930. aastatel levis väga kiiresti bridž, ilmusid esimesed raamatutõlked ja bridžinurgad ajakirjanduses. Mäng levis 1930. aastate alguses nii hoogsalt, et asendas kõik senised seltskondlikud üritused – "five clock'id, cocktail party'd, tea dancing'ud" – ühesõnaga, kõik vabama iseloomuga koosviibimised, kus varem tantsiti. "Ümber aasta taga-

si [1932] hakkasid ballisaali kõrvalruumidesse ilmuma kaardilauad. Et bridži mängijateks on enamasti ühed ja samad inimesed, on mõnel pool seltskonna mitmekesistamiseks korraldatud bridži-teesid, millel mittemängijatel avaneb võimalus tantsida."

Kuid kaardimängudel on alati olnud ka teine pool – nimelt raha peale mängimine –, mistõttu ilmub enam ka tollases ajakirjanduses teateid mängupõrgute kinnipanemisest terves Eestis: "Möödunud ööl tabati Tallinnas Dunkri tänaval salajane kaardipõrgu. Mängulauast tabati kaunike kogu võrdlemisi tuttavate nimedega mängijaid, nende hulgas ka naisterahvaid. Kaardiklubi nimetas ennast ametlikult "Tallinna kaubandustegelaste klubiks"."

Soovitus pimedateks talveõhtuteks – varuge endale lauamänge, mida lauamängude ajaloo uurijate andmetel leidub tänapäeval maailmas ligi 270 tüüpi, lülitage mobiiltelefon välja ning veetke meeldivalt aega koos armsate inimestega hubases toas mängides. **G**

Meeste mänguasi jojo
1920.–1930. aastatest.